Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MACIEJA SZPUNARA
przedstawiona w dniu 11 listopada 2015 r. [1] [i]

Sprawa C-49/14

Finanmadrid EFC SA
przeciwko
VA,
QE,
DG,
VZ

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena (sąd pierwszej instancji nr 5 w Kartagenie, Hiszpania)]

Dyrektywa 93/13/EWG – Nieuczciwe postanowienia w umowach konsumenckich – Postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty – Postępowanie egzekucyjne – Kompetencja sądu krajowego do uwzględnienia z urzędu bezskuteczności nieuczciwych postanowień umowy na etapie egzekucji nakazu zapłaty – Nakaz zapłaty wydany przez sekretarza sądowego – Zasada powagi rzeczy osądzonej – Zasada skuteczności

I – Wprowadzenie

1. Rozpatrywany w niniejszym postępowaniu wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym daje Trybunałowi okazję doprecyzowania zakresu kompetencji sądu krajowego na etapie badania nieuczciwych postanowień w należących do zakresu stosowania dyrektywy 93/13/EWG umowach konsumenckich [2].

2. Sąd odsyłający, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne, zastanawia się, czy do niego należy uwzględnienie z urzędu bezskuteczności nieuczciwego postanowienia umowy, podczas gdy nie miała miejsca żadna kontrola nieuczciwych postanowień umowy na etapie badania wniosku o wydanie nakazu zapłaty [3].

[1] Język oryginału: francuski.

[2] Dyrektywa Rady z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 2, s. 288).

[3] Podobne pytanie zostało sformułowane przez ten sam hiszpański sąd w sprawie Aktiv Kapital Portfolio Investment (C-122/14, w toku przed Trybunałem).

3. Wątpliwość ta dotyczy sytuacji, w której po zakończeniu postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty prowadzone jest postępowanie egzekucyjne, którego to zagadnienia Trybunał nie miał jeszcze okazji badać w swoim bogatym orzecznictwie poświęconym sądowej kontroli nieuczciwych postanowień umowy.

II – Ramy prawne

A – Prawo Unii

4. Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:

„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków".

5. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 przewiduje:

„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu [dalszemu] stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami".

B – Prawo hiszpańskie

6. Postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty reguluje Ley de Enjuiciamiento Civil (kodeks postępowania cywilnego) z dnia 7 stycznia 2000 r. (BOE nr 7 z dnia 8 stycznia 2000 r., s. 575), w brzmieniu mającym zastosowanie w rozpatrywanej sprawie (zwany dalej „hiszpańskim kodeksem postępowania cywilnego").

7. Artykuł 812 ust. 1 kodeksu stanowi:

„Z postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty może skorzystać każda osoba, która dochodzi od innej osoby zapłaty długu pieniężnego, niezależnie od jego wysokości, jeżeli jest on określony [ustalony], zapadły [należny] i wymagalny oraz kwota tego długu jest wykazana w następujący sposób:

1) za pomocą dokumentów, niezależnie od ich formy i rodzaju i nośnika, na którym się znajdują, podpisanych przez dłużnika […];

[…]".

8. Artykuł 815 ust. 1 i 3 hiszpańskiego kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„1. Jeżeli dokumenty dołączone do wniosku […] stanowią dowód prima facie prawa wnioskodawcy, potwierdzony treścią wniosku, secretario judicial [sekretarz sądowy] nakazuje dłużnikowi zapłatę na rzecz wnioskodawcy w terminie 20 dni i dostarczenie sądowi dowodu

zapłaty lub stawienie się przed sądem w celu zwięzłego przedstawienia w piśmie zawierającym sprzeciw, z jakich powodów żądana kwota nie jest należna w całości lub w części.

[…]

3. Jeżeli z dokumentów dołączonych do wniosku wynika, że żądana kwota nie jest prawidłowa, secretario judicial [(sekretarz sądowy)] przekaże sprawę sędziemu, który w odpowiednim przypadku może, w drodze postanowienia, przedstawić powodowi – do akceptacji lub odrzucenia – propozycję [wydania nakazu] zapłaty określonej kwoty, niższej od pierwotnie żądanej.

[…]".

9. Artykuł 816 ust. 1–2 rzeczonego kodeksu stanowi:

„1. Jeżeli dłużnik nie spełni żądania [świadczenia określonego w nakazie] zapłaty oraz nie stawi się przed sądem, secretario judicial [(sekretarz sądowy)] wyda decyzję kończącą postępowanie w sprawie wydania nakazu i przekaże ją wierzycielowi, aby wniósł on o wszczęcie egzekucji, do czego wystarczy w takiej sytuacji zwykły wniosek.

2. Jeżeli zdecydowano o wszczęciu egzekucji, przebiega ona wedle norm przewidzianych dla wykonywania orzeczeń sądowych z przewidzianą w tych przypadkach możliwością wniesienia sprzeciwu [wytoczenia powództwa przeciwegzekucyjnego] […].

[…]".

10. Artykuł 818 ust. 1 akapit pierwszy kodeksu, dotyczący powództwa przeciwegzekucyjnego wytaczanego przez dłużnika, przewiduje:

„Jeżeli dłużnik wniesieni sprzeciw [wytoczy powództwo przeciwegzekucyjne] w terminie, spór jest rozstrzygany ostatecznie po zakończeniu odpowiedniego postępowania, a wydany wyrok staje się prawomocny [uzyskuje powagę rzeczy osądzonej]".

11. Postępowanie egzekucyjne jest regulowane przepisami księgi III hiszpańskiego kodeksu postępowania cywilnego. Procedura przewidziana dla orzeczeń sądowych oraz orzeczeń sądów polubownych różni się od procedury przewidzianej na potrzeby egzekucji innych tytułów egzekucyjnych.

12. Artykuł 552 ust. 1 akapit drugi kodeksu pozwala sądowi, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne, na odmowę wszczęcia egzekucji, jeżeli uzna on, że jeden z tytułów egzekucyjnych wymienionych w art. 557 ust. 1 zawiera nieuczciwe postanowienia umowy. Powództwo przeciwegzekucyjne, o którym mowa w art. 557 ust. 1, dotyczy jedynie tytułów egzekucyjnych niebędących ani orzeczeniami sądowymi, ani orzeczeniami sądów polubownych.

III – Postępowanie główne

13. W dniu 29 czerwca 2006 r. J.V. VA zawarł umowę kredytu na kwotę 30 000 EUR z Finanmadrid w celu sfinansowania nabycia pojazdu mechanicznego.

14. Zgodnie z treścią umowy QE, DG i NZ solidarnie poręczyli spłatę długu. Umowa rozkładała spłatę na 84 miesiące, ustalała oprocentowanie na poziomie 7% rocznie, wysokość odsetek za zwłokę na poziomie 1,5% miesięcznie oraz karę umowną w wysokości 30 EUR za każdą zaległą ratę.

15. Po tym jak VA zaprzestał spłacania rat na początku 2011 r., Finanmadrid dokonał przedterminowego wypowiedzenia umowy i w dniu 8 listopada 2011 r. wniósł przeciwko czworgu pozwanym w postępowaniu głównym wniosek o wydanie nakazu zapłaty na kwotę 13 447,01 EUR.

16. Secretario judicial (sekretarz sądowy w sądzie odsyłającym) uznał ów wniosek za dopuszczalny i nie przekazał go sędziemu. Wniosek o wydanie nakazu zapłaty doręczono VA i QE wraz z wezwaniem do przekazania wniosku dwojgu pozostałym pozwanym.

17. Jako że pozwani w postępowaniu głównym nie dokonali we wskazanym terminie zapłaty ani nie złożyli sprzeciwu, secretario judicial (sekretarz sądowy w sądzie odsyłającym) zakończył postępowanie w sprawie wydania nakazu decyzją z dnia 18 czerwca 2012 r.

18. W dniu 8 lipca 2013 r. Finanmadrid wystąpił do Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena (sądu pierwszej instancji nr 5 w Kartagenie) o wszczęcie egzekucji decyzji, o której mowa w punkcie poprzednim.

19. W dniu 13 września 2013 r. sąd odsyłający wezwał strony do przedstawienia uwag w przedmiocie ewentualnego nieuczciwego charakteru odnośnych postanowień umowy, możliwości przeprowadzenia kontroli sądowej z urzędu na tym etapie postępowania oraz ewentualnego naruszenia prawa do skutecznej ochrony sądowej.

20. Uwagi przedstawiła jedynie strona powodowa w postępowaniu głównym.

21. Sąd odsyłający wskazuje, iż zgodnie z hiszpańskimi przepisami prawa procesowego sąd nie jest informowany o postępowaniu w sprawie wydania nakazu zapłaty, chyba że secretario judicial (sekretarz sądowy) uzna to za stosowne lub gdy dłużnicy wniosą sprzeciw. I tak – jak miało to miejsce w niniejszej sprawie – sąd powziął wiedzę o tym postępowaniu dopiero na etapie egzekucji decyzji secretario judicial. Mając na uwadze, że decyzja secretario judicial (sekretarza sądowego) stanowi sądowy tytuł egzekucyjny korzystający z powagi rzeczy osądzonej, sąd, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne, nie może badać z urzędu ewentualnego istnienia nieuczciwych postanowień umowy w umowach stanowiących podstawę postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty.

22. Sąd odsyłający powziął wątpliwości, czy w zakresie, w jakim owo uregulowanie nie przewiduje badania nieuczciwych postanowień umowy z urzędu na żadnym etapie postępowania, jest ono zgodne z dyrektywą 93/13.

IV – Pytania prejudycjalne i postępowanie przed Trybunałem

23. W takich okolicznościach sprawy Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy dyrektywę [93/13] należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się ona – utrudniającemu lub uniemożliwiającemu przeprowadzenie przez sąd z urzędu kontroli umów mogących zawierać nieuczciwe warunki – uregulowaniu państwa członkowskiego, takiemu jak obowiązujące hiszpańskie uregulowanie postępowania nakazowego w art. 815 i 816 [hiszpańskiego kodeksu postępowania cywilnego], w ramach którego nie przewidziano ani obowiązku przeprowadzenia kontroli tego, czy występują nieuczciwe warunki, ani udziału sędziego – z wyjątkiem przypadków, gdy udział sędziego zostanie uznany za właściwy przez secretario judicial [sekretarza sądowego] albo dłużnicy złożą [wniosą] sprzeciw?

2) Czy dyrektywę [93/13] należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się ona uregulowaniu państwa członkowskiego takiemu jak hiszpańskie przepisy, które nie zezwalają na przeprowadzenie z urzędu kontroli – in limine litis, w późniejszym postępowaniu egzekucyjnym, sądowego tytułu egzekucyjnego, tj. wydanego przez secretario judicial [sekretarza sądowego] dekretu kończącego postępowanie nakazowe – [istnienia] nieuczciwych warunków zawartych w umowie stanowiącej podstawę wydania dekretu [decyzji], którego [której] egzekucji się żąda, skoro według prawa krajowego zachodzi powaga rzeczy osądzonej [korzysta on z powagi rzeczy osądzonej] zgodnie z art. 551 oraz art. 552 w związku z art. 816 ust. 2 [hiszpańskiego kodeksu postępowania cywilnego]?

3) Czy Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się ona uregulowaniu państwa członkowskiego takiemu jak ww. uregulowanie postępowania nakazowego i egzekucji tytułów sądowych [sądowych tytułów egzekucyjnych], w ramach które[go] nie przewidziano kontroli sądowej na etapie rozpoznawczym [ustalania istnienia roszczenia], a na etapie egzekucji rozpoznającemu sprawę sędziemu nie zezwala się na zmianę [kontrolę] rozstrzygnięcia wydanego przez secretario judicial [sekretarza sądowego]?

4) Czy Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się ona uregulowaniu państwa członkowskiego, które nie zezwala na przeprowadzenie z urzędu kontroli tego, czy nie doszło do naruszenia prawa do bycia wysłuchanym ze względu na powagę rzeczy osądzonej?”.

24. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, noszący datę 23 stycznia 2014 r., wpłynął do sekretariatu Trybunału w dniu 3 lutego 2014 r. Uwagi na piśmie przedłożyły rządy hiszpański, niemiecki i węgierski, a także Komisja Europejska. Wyżej wymienieni uczestnicy postępowania – z wyjątkiem rządu węgierskiego – wzięli również udział w rozprawie, która odbyła się w dniu 2 września 2015 r.

V – Ocena

A – Uwagi wstępne

25. Pytania prejudycjalne przedstawione przez sąd odsyłający dotyczą kompetencji sądu krajowego w ramach wydawania nakazu zapłaty i jego egzekucji z punktu widzenia tak dyrektywy 93/13, jak i art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą").

26. W pierwszej kolejności przystąpię do zbadania dwóch pytań dotyczących dyrektywy 93/13, ponieważ dwa pytania dotyczące wykładni karty mają, w moim przekonaniu, charakter subsydiarny.

27. Postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty jest postępowaniem, które umożliwia wierzycielowi szybkie i wymagające niewielu formalności uzyskanie tytułu egzekucyjnego w odniesieniu do bezspornych wierzytelności. Choć warunki prowadzenia tego postępowania są różne w poszczególnych państwach, niemniej jednak chodzi – w istocie – o postępowanie, które nie prowadzi do kontradyktoryjnego postępowania co do istoty sprawy, z wyjątkiem sytuacji, w której dłużnik doprowadzi do niej, wnosząc sprzeciw od nakazu. To przeniesienie inicjatywy proceduralnej na pozwanego – nazywane odwróceniem dynamiki postępowania (franc. inversion du contentieux) – oznacza, że na adresacie nakazu zapłaty spoczywa obowiązek wszczęcia postępowania kontradyktoryjnego w celu zapobieżenia uzyskaniu przez nakaz statusu tytułu egzekucyjnego [4].

28. Podobne postępowanie jest przewidziane na poziomie Unii Europejskiej w odniesieniu do niektórych bezspornych wierzytelności o charakterze transgranicznym [5].

29. Jako główne kwestie wymagające rozstrzygnięcia w ramach niniejszych rozważań można w związku z tym zidentyfikować następujące zagadnienia: w jaki sposób można zapewnić kontrolę nieuczciwych postanowień umowy w ramach tego rodzaju uproszczonego postępowania, które kontradyktoryjne postępowanie przed sądem przewiduje jedynie w przypadku wniesienia sprzeciwu? Czy sąd ma obowiązek przystąpienia do tego rodzaju kontroli z urzędu, również na etapie egzekucji nakazu zapłaty, jeśli nie uczestniczył on w sprawie na wcześniejszym etapie postępowania z powodu braku wniesienia sprzeciwu?

[4] Zobacz analizę porównawczą pochodzącą z epoki, w której toczyła się dyskusja nad europejskim postępowaniem w tej dziedzinie: sprawozdanie E. Serverina, Des procédures de traitement judiciaire des demandes de faible importance ou non contestées dans les droits des États membres de l'Union européenne, s. 27–28 (http://ec.europa.eu/civiljustice), a także Zieloną księga Komisji Europejskiej w sprawie europejskiej procedury nakazu zapłaty oraz w sprawie środków upraszczających i przyspieszających postępowanie sądowe w sprawie drobnych roszczeń [COM(2002) 746, przyjęta w dniu 20 grudnia 2002 r., s. 11–12].

[5] Rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz.U. L 399, s. 1; sprostowanie Dz.U. 2007, L 70, s. 490).

B – Zakres kompetencji sądu na etapie egzekucji nakazu zapłaty (pytania pierwsze i drugie)

1. Przeformułowanie pytań pierwszego i drugiego

30. Poprzez swoje pytania pierwsze i drugie sąd odsyłający pragnie ustalić, czy dyrektywa 93/13 stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które, po pierwsze, nie przewiduje obowiązkowej kontroli z urzędu nieuczciwych postanowień umowy na etapie badania wniosku o wydanie nakazu zapłaty i, po drugie, nie zezwala na przeprowadzenie tejże kontroli z urzędu na etapie egzekucji owego nakazu zapłaty.

31. Te dwa pytania są ze sobą ściśle związane, ponieważ dotyczą dwóch następujących po sobie postępowań zmierzających, w pierwszej kolejności, do wydania, a następnie do egzekucji nakazu zapłaty. Kwestia kontroli postanowień umowy na etapie egzekucji nakazu zapłaty powstaje jedynie w sytuacji, gdy taka kontrola, mimo że powinna była zostać obowiązkowo zapewniona na wcześniejszym etapie poprzedzającym wydanie nakazu zapłaty, nie miała miejsca.

32. I tak, by zbadać, czy hiszpański mechanizm wydawania nakazu zapłaty zapewnia skuteczność ochrony przewidzianej przez dyrektywę 93/13, należy mieć na uwadze całokształt znajdujących zastosowanie przepisów procesowych.

33. W związku z tym nie przekonuje mnie argument rządu niemieckiego, w myśl którego pierwsze pytanie dotyczące wydania nakazu zapłaty miałoby być niedopuszczalne ze względu na to, że postępowanie przed sądem odsyłającym dotyczy wyłącznie etapu egzekucji nakazu zapłaty.

34. Aby odpowiedzieć na pytania sądu odsyłającego w użyteczny sposób, należy zatem zbadać, czy dyrektywa 93/13 stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie przewidując kontroli z urzędu nieuczciwych postanowień na etapie badania wniosku o wydanie nakazu zapłaty, nie zezwala również sądowi, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne, na przeprowadzenie tejże kontroli.

2. Przypomnienie orzecznictwa

35. Na wstępie pragnę przypomnieć, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi, iż nieuczciwe postanowienia umowy nie są wiążące dla konsumentów.

36. Jest to przepis bezwzględnie wiążący, który w ramach stosunków umownych pomiędzy sprzedawcami lub dostawcami a konsumentami zmierza do zapewnienia równości między umawiającymi się stronami[6].

37. W wyroku Océano Grupo Editorial i Salvat Editores[7] Trybunał orzekł, że cel, do którego realizacji dąży art. 6 dyrektywy 93/13, może zostać osiągnięty jedynie wtedy, gdy sądowi krajowemu zostanie przyznana możliwość dokonania z urzędu oceny nieuczciwego charakteru postanowienia umowy.

[6] Zobacz w szczególności wyroki: Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, pkt 36; Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 30.

[7] Od C-240/98 do C-244/98, EU:C:2000:346, pkt 26, 28.

38. Od czasu wydania przywołanego wyroku Trybunał regularnie orzekał, że rola przyznana sądowi krajowemu w odnośnej dziedzinie nie ogranicza się do zwykłej możliwości, lecz obejmuje również spoczywający na tym sądzie obowiązek skontrolowania z urzędu nieuczciwych postanowień, gdy tylko dysponuje on w tym celu niezbędnymi informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych [8].

39. Ponadto sąd krajowy ma obowiązek przeprowadzenia postępowania dowodowego umożliwiającego dokonanie owej kontroli z urzędu [9].

40. W wyroku Banco Español de Crédito [10] Trybunał uznał, że obowiązek przeprowadzenia z urzędu kontroli nieuczciwych postanowień umowy obejmuje również postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty, i to przed wniesieniem przez konsumenta sprzeciwu od nakazu zapłaty.

41. W kwestii tej pragnę przypomnieć, że wobec braku harmonizacji krajowych mechanizmów odzyskiwania bezspornych wierzytelności sposoby prowadzenia krajowych postępowań nakazowych należą – zgodnie z zasadą autonomii proceduralnej państw członkowskich – do ich wewnętrznego porządku prawnego, jednak pod warunkiem że nie są one mniej korzystne niż w przypadku podobnych spraw o charakterze krajowym (zasada równoważności) oraz że nie uniemożliwiają lub nie czynią nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych konsumentom przez prawo Unii (zasada skuteczności) [11].

42. Trybunał orzekł jednakowoż, że dyrektywa 93/13 stoi na przeszkodzie przepisom państwa członkowskiego, które nie zezwalają sądowi rozpatrującemu pozew o wydanie nakazu zapłaty na dokonanie z urzędu oceny nieuczciwego charakteru postanowienia umowy, nawet jeśli dysponuje on w tym celu niezbędnymi informacjami na temat okoliczności prawnych i faktycznych, i w braku sprzeciwu wniesionego przez konsumenta. Wniosek ten jest oparty na spostrzeżeniu, iż – mając na uwadze przebieg i cechy szczególne postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, takie jak przewidziane w prawie hiszpańskim – istnieje znaczące prawdopodobieństwo, iż konsument nie wniesie sprzeciwu [12].

3. Obowiązek skontrolowania z urzędu nieuczciwych postanowień umowy na etapie badania pozwu o wydanie nakazu zapłaty

43. W moim przekonaniu wyrok Banco Español de Crédito [13] należy rozumieć jako rozstrzygnięcie, ustanawiające zasadę ogólną, która – mając na uwadze szczególne cechy postępowania w sprawie o wydanie nakazu zapłaty w prawie hiszpańskim – ustanawia równowagę pomiędzy koncepcją, zgodnie z którą sąd miałby kompensować skutki zaniechania o charakterze proceduralnym ze strony konsumenta nieświadomego swoich praw, a koncepcją, w myśl której nie miałby kompensować absolutnej bierności tego ostatniego [14].

8 Wyroki: Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, pkt 38; Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 32 ; a także Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, pkt 32.

9 Zobacz wyroki : VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, pkt 56; Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 44 ; a także Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 24.

10 Sprawa C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 53, 54.

11 Ibidem, pkt 46.

12 Ibidem, pkt 57.

13 C-618/10, EU:C:2012:349.

14 Zobacz w kwestii wzajemnych zależności owych dwóch koncepcji wyrok Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 47.

44. Dlatego też, nie podając w wątpliwość rozwiązania przyjętego przez Trybunał w wyroku Banco Español de Crédito, nie można przychylić się do stanowiska bronionego przez rządy niemiecki i węgierski, zgodnie z którym sąd nie może zostać upoważniony do kontrolowania nieuczciwych postanowień umowy w postępowaniu dotyczącym wydania nakazu zapłaty, gdy konsument pozostaje pasywny i nie wnosi sprzeciwu.

45. Pragnę również zauważyć, że wyrok Banco Español de Crédito znajduje jak najbardziej zastosowanie do postępowania głównego, nawet jeśli dotyczy on postępowania nakazowego we wcześniejszej formie obowiązującej przed reformą prawa hiszpańskiego z 2009 r. [15].

46. Jak wynika bowiem z postanowienia odsyłającego, celem tej reformy było przekazanie właściwości w zakresie postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty secretario judicial (sekretarzowi sądowemu), tak aby sąd brał udział w postępowaniu jedynie wtedy, gdy secretario judicial uzna to za stosowne lub gdy dłużnicy wniosą sprzeciw, co prowadzi do wszczęcia zwykłego postępowania.

47. Jestem zdania, że zakres zastosowania orzecznictwa Trybunału dotyczącego roli odgrywanej przez sąd w kontroli nieuczciwych postanowień umowy należy rozszerzyć, obejmując nim również inne organy sądowe, takie jak sekretarze, gdy zostaną im przekazane kompetencje bezpośrednio wpływające na wdrażanie dyrektywy 93/13.

48. Jest tak w rozpatrywanej sprawie, ponieważ secretario judicial (sekretarzowi sądowemu) przyznano kompetencję do wydawania decyzji, które zgodnie z krajowym prawem procesowym wywołują skutki analogiczne do orzeczenia sądowego.

49. Jako że w prawie hiszpańskim kompetencja do zbadania wniosku o wydanie nakazu zapłaty oraz do wydania decyzji o skutkach analogicznych do orzeczenia sądowego należy obecnie do secretario judicial (sekretarza sądowego), ustawodawstwo krajowe musi nałożyć na ten organ obowiązek uwzględniania z urzędu nieuczciwego charakteru postanowień umowy i – w razie wątpliwości – zwrócenia się do sądu, co pozwalałoby na zbadanie postanowienia umowy w ramach postępowania opartego na zasadzie kontradyktoryjności [16].

50. Postępowanie główne różni się pod tym względem od postępowania, w którym wydany został ostatnio wyrok ERSTE Bank Hungary [17], w którym to wyroku – przychylając się do propozycji rzecznika generalnego P. Cruza Villalóna – Trybunał orzekł, iż orzecznictwo dotyczące kontroli z urzędu nieuczciwych postanowień umowy nie ma zastosowania do notariuszy ze względu na podstawowe różnice pomiędzy funkcją sprawowaną przez sąd a funkcją sprawowaną przez notariusza.

51. W odróżnieniu bowiem od notariusza jedyną funkcją secretario judicial (sekretarza sądowego) jest przyczynianie się do sprawowania wymiaru sprawiedliwości poprzez jego organizacyjne powiązanie z sądem i działanie pod nadzorem sędziego.

[15] Zgodnie z Ley 13/2009 de reforma de la legislación procesal para la implantación de la nueva oficina judicial (ustawą 13/2009 o reformie prawa procesowego celem ustanowienia nowej kancelarii sądu), z dnia 3 listopada 2009 r. (BOE nr 266 z dnia 4 listopada 2009 r., s. 92103).

[16] Zasada ta nakłada na sąd krajowy stwierdzający z urzędu nieuczciwy charakter postanowienia umowy – co do zasady – obowiązek poinformowania o tym stron sporu i stworzenia im możliwości przedyskutowania tej okoliczności w sposób przewidziany w tym zakresie przez krajowe przepisy procesowe w zgodzie z zasadą kontradyktoryjności. Zobacz podobnie wyrok Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 17–36.

[17] C-32/14, EU:C:2015:637, pkt 47, 48.

52. Państwo członkowskie nie może jednak uchylić się od ciążącego na nim obowiązku zapewnienia z urzędu kontroli nieuczciwych postanowień umowy w postępowaniu zmierzającym do wydania nakazu zapłaty poprzez przekazanie sekretarzowi sądowemu kompetencji do wydania takiego nakazu. Ustawodawstwo krajowe musi nałożyć na tenże organ obowiązek przeprowadzenia wskazanej kontroli z urzędu i zwrócenia się – w razie wątpliwości – do sądu.

4. Obowiązek skontrolowania z urzędu nieuczciwych postanowień umowy na etapie egzekucji nakazu zapłaty

53. W następnej kolejności należy zbadać kwestię, która dla niniejszego postępowania ma podstawowe znaczenie, mianowicie, czy ustawodawstwo krajowe musi również umożliwiać sądowi, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne, kontrolę nieuczciwych postanowień umowy z urzędu, w przypadku gdy kontrola ta nie miała miejsca na etapie badania pozwu o wydanie nakazu zapłaty.

54. Dostrzegam szereg powodów, dla których dokonywanie takiej kontroli na etapie egzekucji nie jest – co do zasady – pożądane.

55. Po pierwsze, postępowanie egzekucyjne jest w niewielkim stopniu przystosowane do badania sprawy do co istoty. Sędzia, jeśli brałby udział w tym postępowaniu, rzadko dysponowałby niezbędnymi dla celów zbadania postanowień umowy informacjami na temat okoliczności prawnych i w związku z tym byłby często zobowiązany do przeprowadzenia postępowania dowodowego w celu ich ustalenia.

56. Po drugie, gdy postępowanie ma na celu egzekucję na podstawie nakazu zapłaty mającego formę orzeczenia sądowego, istnieje ryzyko, że kontrola nieuczciwych postanowień umowy będzie niemożliwa z uwagi na zasadę powagi rzeczy osądzonej.

57. Po trzecie, rozwiązanie, które zobowiązywałoby sądy do kontroli nieuczciwych postanowień umowy na etapie egzekucji tytułu uzyskanego w postępowaniu o wydanie nakazu zapłaty, byłoby trudne do pogodzenia z modelem przyjętym w aktach prawa Unii ustanawiających postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty oraz europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych.

58. W ramach postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty nakaz ów w żadnym wypadku nie może być przedmiotem ponownego badania pod względem merytorycznym w wykonującym go państwie członkowskim [18]. To samo dotyczy europejskiego tytułu egzekucyjnego w ramach europejskiego reżimu egzekucji roszczeń bezspornych [19].

59. Jako że kontrola z urzędu nieuczciwych postanowień umowy jest wyraźnie wykluczona na etapie egzekucji nakazu zapłaty lub europejskiego tytułu egzekucyjnego, które pochodzą z innego państwa członkowskiego i podlegają ww. reżimom europejskim, wydaje się z tym mało spójne ustanowienie kontroli na etapie egzekucji nakazów zapłaty wydanych wyłącznie na podstawie prawa krajowego, takich jak nakaz wydany w postępowaniu głównym [20].

[18] Artykuł 22 ust. 3 rozporządzenia nr 1896/2006.

[19] Artykuł 21 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.U. L 143, s. 15 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 7, s. 38).

[20] Pragnę zauważyć, de lege ferenda, że pożądana byłaby zmiana rozporządzenia nr 1896/2006, które obejmuje w części umowy zawierane z konsumentami, tak by wyraźnie została przewidziana kontrola z urzędu nieuczciwych postanowień umowy na etapie wydawania europejskiego nakazu zapłaty.

60. Uznając wagę przywołanych argumentów podnoszonych przez rządy hiszpański, niemiecki i węgierski, uważam niemniej jednak, że wzgląd skuteczności art. 6 dyrektywy 93/13 musi przeważyć w sytuacji, w której obowiązek przeprowadzenia kontroli nieuczciwych postanowień umowy z urzędu nie został przewidziany w prawie krajowym na żadnym etapie postępowania toczącego się w następstwie wniesienia wniosku o wydanie nakazu zapłaty.

61. Nie chodzi o naprawienie ewentualnych zaniechań, do których doszło w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, lecz o rozwiązanie problemu systemowego zgodnie z założeniem, iż kontrola nieuczciwych postanowień umowy z urzędu musi zostać przewidziana na jednym z etapów postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty i egzekucji tegoż nakazu.

62. Tak więc, w drodze wyjątku i wobec braku lepszego rozwiązania, w sytuacji gdy krajowe przepisy procesowe nie przewidziały takiej kontroli nieuczciwych postanowień umowy z urzędu na żadnym wcześniejszym etapie, obowiązek zapewnienia owej kontroli w ostatniej instancji spoczywa na sądzie, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne.

63. Wydaje się, że sytuacja taka zachodzi w postępowaniu głównym, czego zweryfikowanie należy do sądu odsyłającego.

64. Nawet bowiem jeśli rząd hiszpański uściśla, że postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty jest obecnie nowelizowane dla celów uwzględnienia wyroku Banco Español de Crédito [21] i że po zakończeniu tej reformy secretario judicial będzie miał – przed wydaniem nakazu zapłaty – obowiązek poinformowania sądu o wniosków dotyczących umów zawartych z konsumentami, tak by sąd ów mógł skontrolować nieuczciwe postanowienia umowy, rząd ten wskazuje również, że nowelizacja ta nie weszła jeszcze w życie [22].

65. Ponadto, nawet przy założeniu, że – jak twierdzi rząd hiszpański – nowe zasady są już stosowane od momentu ogłoszenia wyroku Banco Español de Crédito i że w związku z tym secretarios judiciales (sekretarze sądowi) informują sądy o pozwach dotyczących umów zawartych z konsumentami, niemniej jednak takie stosowanie de facto nie jest wystarczające dla zapewnienia skutecznej ochrony praw wynikających z dyrektywy 93/13. W każdym razie – jak rząd hiszpański przyznaje w swoich uwagach na piśmie – postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty w postępowaniu głównym zostało wszczęte przed datą wydania wyroku Banco Español de Crédito.

66. Jestem zdania, że w opisanej sytuacji, którą charakteryzuje brak jakiejkolwiek kontroli z urzędu nieuczciwych postanowień umowy w którymkolwiek momencie postępowania, które doprowadziło do wydania nakazu zapłaty, wymóg skutecznej ochrony praw wynikających z dyrektywy 93/13 musi przeważyć nad argumentami natury praktycznej, przemawiającymi przeciwko dopuszczeniu tego rodzaju kontroli na etapie egzekucji nakazu zapłaty.

[21] C-618/10, EU:C:2012:349.

[22] Pragnę zauważyć, że Ley 42/2015 de reforma de la Ley de Enjuiciamiento Civil (ustawa 42/2015 w sprawie reformy kodeksu cywilnego) z dnia 5 października 2015 r. (BOE nr 239 z dnia 6 października 2015 r., s. 90240) została przyjęta na krótko po rozprawie, która miała miejsce w niniejszym postępowaniu. Niemniej jednak z przepisów przejściowych ustawy 42/2015 wynika, że reforma nie dotyczy postępowań w sprawie wydania nakazu zapłaty – takich jak stanowiące przedmiot postępowania głównego – zakończonych przez wejściem w życie owej reformy.

67. Należy niemniej jednak zbadać jeszcze kwestię, czy kontrola z urzędu nieuczciwych postanowień umowy na etapie egzekucji nakazu zapłaty nie natrafia na przeszkodę w postaci zasady powagi rzeczy osądzonej, wynikającej z hiszpańskich przepisów procesowych, które przyznają decyzji secretario judicial (sekretarza sądowego) skutki analogiczne do skutków orzeczenia sądowego.

68. Pragnę przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału prawo Unii nie zobowiązuje sądu krajowego do odstąpienia od stosowania krajowych przepisów procesowych nadających powagę rzeczy osądzonej danemu orzeczeniu, nawet jeśli umożliwiłoby to usunięcie wynikającego z tego orzeczenia naruszenia przepisu prawa Unii, bez względu na charakter tego przepisu [23].

69. Wobec braku uregulowań prawa Unii w tym zakresie sposób wdrażania zasady powagi rzeczy osądzonej należy do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich zgodnie z zasadą przysługującej państwom członkowskim zasady autonomii proceduralnej. Sposób ów musi jednak być zgodny z zasadą równoważności i zasadą skuteczności [24].

70. Jeżeli chodzi o zasadę równoważności, to żaden element postępowania głównego nie pozwala na sformułowanie wniosku, iż sposób wdrażania zasady powagi rzeczy osądzonej w prawie hiszpańskim w sprawach związanych z dyrektywą 93/13 jest mniej korzystny aniżeli sposób znajdujący zastosowanie do sytuacji pozostających poza zakresem stosowania tejże dyrektywy.

71. W odniesieniu do zasady skuteczności zgodnie z orzecznictwem Trybunału każdy przypadek, w którym powstaje pytanie, czy krajowy przepis prawa procesowego czyni niemożliwym lub zbyt utrudnionym stosowanie prawa Unii, należy rozpatrywać z uwzględnieniem miejsca zajmowanego przez ten przepis w całości uregulowania procedury, jej przebiegu i jej cech szczególnych, przed poszczególnymi sądami krajowymi [25].

72. W kwestii tej pragnę zauważyć, że nadanie powagi rzeczy osądzonej decyzji w sprawie wydania nakazu zapłaty może budzić wątpliwości także wtedy, gdy orzeczenie takie wydał sąd, a nie – jak w niniejszej sprawie – sekretarz sądowy. Owe wątpliwości wynikają między innymi z faktu, iż postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty nie zakłada przeprowadzenia kontradyktoryjnej oceny pozwu oraz czyni pozwanego odpowiedzialnym za wszczęcie postępowania kontradyktoryjnego, co stanowi dla niego znaczne obciążenie [26].

73. I tak, w niniejszej sprawie, decyzja secretario judicial (sekretarza sądowego) zamykająca postępowanie w sprawie wydania nakazu zapłaty stała się ostateczna w następstwie samego tylko faktu, że konsumenci nie wnieśli sprzeciwu od nakazu w przewidzianym w tym celu terminie i że secretario judicial nie uznał za stosowne, by zwrócić się do sądu. W kwestii tej z trybu postępowania nakazowego wynika, że secretario judicial ograniczył się do przeprowadzenia formalnej kontroli wniosku zgodnie z art. 815 ust. 1–3 kodeksu postępowania cywilnego. Nie należało do niego przeprowadzenie oceny treści postanowień umowy ani też poinformowanie sądu o ich treści.

[23] Wyroki: Kapferer, C-234/04, EU:C:2006:178, pkt 21; Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 37. Zobacz analizę konfliktu pomiędzy zasadą autonomii proceduralnej a mechanizmami prawa Unii Europejskiej, które pozwalają na ograniczenie mocy wiążącej definitywnych orzeczeń w prawie krajowym, M. Taborowski, *Konsekwencje naruszenia prawa Unii Europejskiej przez sądy krajowe*, Lex – Warszawa, Wolters Kluwer 2012, s. 259 i nast.

[24] Wyrok Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo.

[25] Wyroki: Peterbroeck, C-312/93, EU:C:1995:437, pkt 14; Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 39.

[26] W kwestii krytycznej refleksji poświęconej tej kwestii zob. zielona księga Komisji [dokument COM(2002) 746, pytania 23–26].

74. Owe przepisy procesowe skutkują jednak nie tylko przyznaniem sekretarzowi sądowemu kompetencji do wydawania nakazu zapłaty – choć nie ma on kompetencji w zakresie kontroli nieuczciwych postanowień umowy – lecz nadają ponadto jego decyzjom powagę rzeczy osądzonej, co uniemożliwia kontrolę nieuczciwych postanowień umowy na etapie egzekucji nakazu.

75. W moim przekonaniu taki sposób wdrażania zasady powagi rzeczy osądzonej w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty natrafia na przeszkodę w postaci zasady skuteczności, ponieważ uniemożliwia on sądowi krajowemu zapewnienie skuteczności art. 6 dyrektywy 93/13.

76. W tej sytuacji na sądzie, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne, spoczywa obowiązek zapewnienia skutecznej ochrony praw wynikających z dyrektywy 93/13 poprzez odstąpienie od stosowania przepisu prawa krajowego, który nadaje powagę rzeczy osądzonej wydanej przez sekretarza sądowego decyzji w sprawie wydania nakazu zapłaty.

77. W świetle całokształtu powyższych rozważań proponuję odpowiedzieć na pytania prejudycjalne pierwsze i drugie sądu odsyłającego w ten sposób, że dyrektywa 93/13, w szczególności jej art. 6 i 7, a także zasada skuteczności stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które – nie przewidując obowiązku uwzględnienia z urzędu ewentualnej bezskuteczności nieuczciwego postanowienia umowy na etapie dokonywanego przez sekretarza sądowego badania wniosku o wydanie nakazu zapłaty – nie zezwala również na uwzględnienie tejże bezskuteczności z urzędu przez sąd, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne dotyczące owego nakazu zapłaty.

C – W przedmiocie zgodności odnośnych przepisów prawa procesowego z kartą (pytania trzecie i czwarte)

78. Poprzez pytania prejudycjalne trzecie i czwarte sąd odsyłający pragnie ustalić zgodność hiszpańskich przepisów prawa procesowego z prawami podstawowymi ustanowionymi w karcie, a dokładniej z prawem do skutecznej ochrony sądowej, ustanowionym w art. 47 karty.

79. Jeśli Trybunał przychyli się do mojej propozycji odpowiedzi na dwa pierwsze pytania, to nie będzie zachodziła konieczność udzielenia odpowiedzi na pytania sądu odsyłającego dotyczące karty. Z przedstawionej przeze mnie propozycji wynika bowiem, że sąd krajowy będzie zobowiązany do odstąpienia od stosowania odnośnych przepisów prawa krajowego, bez potrzeby badania zgodności tych przepisów z art. 47 karty.

80. Na wypadek gdyby Trybunał dokonał innego rozstrzygnięcia, pragnę również krótko ustosunkować się do kwestii zgodności analizowanych przepisów z wymogami wynikającymi z karty.

81. Jeżeli chodzi, w pierwszej kolejności, o zakres stosowania karty, rząd niemiecki twierdzi, że istotne dla niniejszej sprawy hiszpańskie przepisy prawa procesowego są objęte zakresem zasady autonomii proceduralnej prawa krajowego i że w związku z tym nie są one objęte zakresem stosowania karty.

82. Nie mogę zgodzić się z tym stanowiskiem.

83. Sąd krajowy musi przestrzegać wymogów skutecznej ochrony sądowej gwarantowanej przez art. 47 karty w ramach każdego powództwa mającego za przedmiot ochronę praw przyznanych jednostce przez prawo Unii [27].

84. Wzgląd ten jest związany z faktem, iż ochrona praw wywodzonych z prawa Unii jest, co do zasady, realizowana w oparciu o środki prawne przewidziane w prawie krajowym. Jeśliby państwa członkowskie mogły uchylić się od obowiązku poszanowania art. 47 karty, powołując się na zasadę autonomii krajowego prawa procesowego, to podważałoby istotę skutecznej ochrony prawnej praw wywodzonych z prawa Unii.

85. Pragnę zauważyć, iż Trybunał nie miał jeszcze okazji wyjaśnić wzajemnego stosunku pomiędzy wymogami wynikającymi z art. 47 karty a bardzo zbliżonymi wymogami wynikającymi z zasad równoważności i skuteczności. Druga z tych zasad oznacza bowiem m.in. w szczególności ogólny obowiązek państw członkowskich do zapewnienia ochrony sądowej praw wywodzonych z prawa Unii. Może w związku z tym powstawać pytanie, czy art. 47 karty uzupełnia zasadę skuteczności, czy też ją zastępuje [28].

86. Mimo zasygnalizowanej niepewności nie budzi wątpliwości fakt, iż państwa członkowskie są zobowiązane do zapewnienia poszanowania art. 47 karty również w dziedzinie prawa procesowego.

87. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dotyczącym stosowania dyrektywy 93/13 obowiązek państw członkowskich w zakresie zapewnienia skuteczności praw wywodzonych przez jednostki z owej dyrektywy w ramach ochrony przeciwko używaniu nieuczciwych postanowień umowy implikuje bowiem wymóg ochrony sądowej, ustanowiony również w art. 47 karty, którego to wymogu sąd krajowy jest zobowiązany przestrzegać [29].

88. Wracając do przedstawionych przez sąd odsyłający pytań dotyczących wykładni karty: za pomocą swojego trzeciego pytania prejudycjalnego sąd ten pragnie ustalić, czy karta stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które w sytuacji gdy pozwany nie wniósł sprzeciwu, nie przewiduje merytorycznej kontroli sądowej podnoszonych roszczeń ani na etapie badania wniosku o wydanie nakazu zapłaty, ani na etapie egzekucji. Za pomocą swojego czwartego pytania prejudycjalnego sąd odsyłający pragnie ustalić, czy karta stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które nie zezwala sądowi, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne, na przeprowadzenie z urzędu kontroli poszanowania prawa do bycia wysłuchanym w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty.

89. W kwestii tej, mimo iż zająłem już stanowisko, zgodnie z którym dyrektywa 93/13 i zasada skuteczności stoją na przeszkodzie analizowanym przepisom prawa krajowego, wniosek ten nie może w moim przekonaniu być wywodzony z samego tylko art. 47 karty.

90. Rozróżnienie to tłumaczy fakt, iż poziom sądowej ochrony praw wywodzonych przez konsumentów z dyrektywy 93/13 sięga dalej aniżeli poziom ochrony wynikający –dla stron w każdym postępowaniu cywilnym związanym z prawem Unii – z art. 47 karty.

[27] Zobacz podobnie wyrok DEB, C-279/09, EU:C:2010:811, pkt 28, 29. Zobacz również a contrario wyrok Torralbo Marcos, C-265/13, EU:C:2014:187, pkt 34; oraz postanowienie Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio, C-258/13, EU:C:2013:810, pkt 23.

[28] Zobacz w kwestii wzajemnego stosunku tych zasad opinie: rzecznika generalnego Y. Bota w sprawie Agrokonsulting (C-93/12, EU:C:2013:172, pkt 30); rzecznika generalnego P. Cruza Villalóna w sprawie E.ON Földgáz Trade (C-510/13, EU:C:2014:2325, pkt 43); a także rzecznika generalnego N. Jääskinena w sprawie Orizzonte Salute (C-61/14, EU:C:2015:307, pkt 24).

[29] Zobacz wyroki: Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 29; Sánchez Morcillo i Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, pkt 35; a także Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, pkt 47.

91. Jak bowiem słusznie wskazuje Komisja, art. 47 karty nie stoi na przeszkodzie temu, by niektóre rozstrzygnięcia zapadające w ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości były wydawane przez organ inny niż sąd, o ile rozstrzygnięcia te mogą zostać poddane następczej kontroli sądowej. Ponadto ustanowione przez art. 47 karty prawo do sądu nie obejmuje, samo w sobie, wymogu przeprowadzenia przez sąd kontroli z urzędu dla celów zapewnienia ochrony praw wywodzonych przez strony z prawa Unii.

92. Wymóg kontroli z urzędu stanowi szczególną charakterystykę sporów cechujących się brakiem równowagi pomiędzy stronami. W niniejszej sprawie wymóg ów może wynikać jedynie z konieczności zapewnienia ochrony konsumentów przewidzianej w art. 6 dyrektywy 93/13.

93. W moim przekonaniu art. 47 karty nie stoi zatem na przeszkodzie uproszczonemu postępowaniu krajowemu, które przewiduje badanie merytoryczne podnoszonych roszczeń jedynie w przypadku sprzeciwu wniesionego przez pozwanego i które w związku z tym nie zezwala sądowi na przeprowadzenie z urzędu kontroli postanowień umowy wobec braku wszelkiego sprzeciwu. Ponadto tenże art. 47 karty nie stoi na przeszkodzie przepisowi prawa procesowego, który uniemożliwia uwzględnienie z urzędu przez sąd, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne, naruszenia prawa do obrony wynikającego z nieprawidłowości w zakresie doręczenia przy braku sprzeciwu pozwanego.

94. Pragnę w tej kwestii przypomnieć, że poszanowanie prawa do obrony nie ma charakteru absolutnego i może podlegać ograniczeniom. W swoim orzecznictwie dotyczącym wykładni rozporządzenia nr 44/2001 [30] Trybunał dopuścił możliwość dalszego prowadzenia postępowania przeciwko pozwanemu pod jego nieobecność, pod warunkiem że podjęto wszelkie poszukiwania, jakich wymaga zasada staranności i dobrej wiary, w celu odnalezienia pozwanego, mając na uwadze, że będzie on mógł później sprzeciwić się uznaniu orzeczenia [31].

95. Inne rozwiązanie należałoby przyjąć, jeśli pozwany nie dysponowałby skutecznym środkiem prawnym umożliwiającym mu wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty, na przykład z powodu restrykcyjnego sposobu obliczenia terminu na wniesienie sprzeciwu [32], nadmiernych kosztów postępowania, czy w ogóle braku postępowania umożliwiającego ponowne zbadanie nakazu zapłaty wydanego pod nieobecność pozwanego [33].

96. Postanowienie odsyłające nie zawiera jednak dostatecznej ilości informacji, by móc odpowiedzieć na sformułowane pytania. Szczególnie – mimo iż sąd odsyłający wydaje się uważać, że w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty w niniejszej sprawie miała miejsce nieprawidłowość w zakresie doręczenia – sąd ten nie tłumaczy, na czym owa nieprawidłowość miałaby polegać, i nie wskazuje, czy istnieją środki prawne umożliwiające odnośnym stronom sprzeciwienie się prowadzeniu egzekucji, gdy powezmą w końcu wiedzę o orzeczeniu wydanym pod ich nieobecność.

97. W konsekwencji uważam, że jeśli Trybunał miałby udzielić odpowiedzi na pytania trzecie i czwarte, należałoby na nie odpowiedzieć, iż art. 47 karty nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które uniemożliwia uwzględnienie z urzędu przez sąd, przed którym toczy się

[30] Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42).

[31] Wyroki: Gambazzi, C-394/07, EU:C:2009:219, pkt 29; Hypoteční banka, C-327/10, EU:C:2011:745, pkt 50.

[32] Zobacz moja opinia w sprawie BBVA (C-8/14, EU:C:2015:321, pkt 54–67).

[33] I tak, dla przykładu, w systemie rozporządzenia nr 1896/2006 brak właściwego doręczenia może doprowadzić do ponownego zbadania europejskiego nakazu zapłaty przed właściwym sądem państwa członkowskiego wydania nakazu (art. 20).

postępowanie egzekucyjne, uchybień proceduralnych, do których doszło w ramach postępowania w sprawie wydania nakazu zapłaty, pod warunkiem że pozwany dysponuje skutecznym środkiem prawnym umożliwiającym mu wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty i podniesienie ewentualnego naruszenia jego prawa do obrony.

VI – Wnioski

98. W świetle powyższych rozważań proponuję, by na pytania prejudycjalne przedłożone przez Juzgado de Primera Instancia nº 5 de Cartagena (sąd pierwszej instancji nr 5 w Kartagenie) Trybunał odpowiedział w następujący sposób:

Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, a także zasada skuteczności stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które – nie przewidując obowiązku uwzględnienia z urzędu ewentualnej bezskuteczności nieuczciwego postanowienia umowy na etapie dokonywanego przez sekretarza sądowego badania wniosku o wydanie nakazu zapłaty – nie zezwala również na uwzględnienie tejże bezskuteczności z urzędu przez sąd, przed którym toczy się postępowanie egzekucyjne dotyczące owego nakazu zapłaty.

[i] Imiona i nazwiska widniejące na pierwszej stronie oraz w pkt 13–16 zostały zastąpione literami w następstwie wniosku o anonimizację.